

הערות והארות בעניני מועדי תשרי

[נכתבו כהערות לספר ברכת שמעון]

ב"ה. כבוד ידידי הגאון, חסיד ועניו,

הרב ברוך שמעון שניאורסון שליט"א,

הנני בזה בהבאת תודה לכת"ר, על שלחו מנחה, ספריו הנחמדים מפז ודבריו מתוקים מדבש, שני חלקי ספר ברכת שמעון [על מועדי זמני השנה], ואבקש סליחה על האיחור מסיבות שונות. והנני מרשה לעצמי לכתוב כמה הערות, מה שנתעוררתי לפום ריהטא בקראי ספרו, וגם מה שכבר נתעוררתי להם מקדמת דנא, ואקוה שיש בניהם דברי טעם.

א.

אלא מדרבנן, וביותר שייך לומר שלא שייך איסור זה כלפי הקב"ה שלא שייך גזירה שמא יכתוב, אם נפרש שמה שאמר בר"ה יכתוב וביום כיפור יחתמוץ לא כפשוטו שנכתב בספר, אלא שנשאר לזכרון, וכמו שאומרים בתפילה כי תביא חוק זכרון ודלא כהקדושת לוי.

אכן יש לומר שאסור לדון גם במקום שלא שייך הטעם וראיה לדבר ממה שהוכיח הרמב"ן ריש פסחים, שביטול אינו מטעם הפקר, שאם מטעם הפקר, האין מותר לבטל חמץ בשבת, אלא הטעם של ^{בבבבב}טול הוא שכל שאינו מחשיב לחמץ והסכימה דעתו לדעת תורה אינו עובר, והשתא קשה ממ"נ, אם דרך אדם לכתוב שביטול חמצו, א"כ אם ביטול אינו מטעם הפקר יאסר שמא יבוא לכתוב ואם אין אדם דרכו לכתוב מה שביטול חמצו גם אם הוא מטעם הפקר אין דרכו לכתוב, שהרי בוודאי לא יושפע אדם מהבנת הביטול כדי לדעת אם לכותבו, ובע"כ שאין הולכין אחר הטעם, אלא כל שנכלל במקח וממכר אסור וכל שלא נכלל מותר.

אכן דברים אלו סותרים מה שכתב הנהיבות בסימן ר"ח שהמוכר חפץ לחבירו בשבת ונתבטל המקח [כגון שנמצא מום במקח] מ"מ עבר האיסור שהרי הכניס עצמו למצב של אפשרות לכתוב, הנהיבות עצמו מדבר בנתבטל המקח מחמת אי עבד לא מהני לא יתקן האיסור, עכ"פ

דף ט"ו. הביא מדעת זקנים בעלי התוס' פרשת בשלח עה"פ לפני בעל צפון, אמר שיחנו על הים לפני בעל צפון, תמה הר"י והא אמרינן אסור לאדם לומר לחבירו המתן לי בצד ע"ז פלוגית וצ"ע, ולי נראה דדוקא לאדם, אבל הקב"ה לא, שהרי מצינו שהקב"ה יושב ודן את כל העולם אפילו בשבת ואפילו בר"ה ויוה"כ שלישראל אסור ועוד נ"ל דעדין לא ניתנה תורה אין לחוש וכו', עכ"ל.

ואני מעודי קשה לי על התוס' ממה שנפסק ביור"ד סימן קמ"ז ס"ד "מותר להזכיר שם אלילים הכתובים בתורה כמו כרע כל קרס נבו העורכים לגד שלחן", ומקורו מגמ' ע"ז ס"ג, וא"כ מאי קשיא לתוס' ואולי הקושיא זה גופא, האין אמר הקב"ה דבר האסור ואף שלאחר שכתוב בתורה מה שאמר הקב"ה מותר, שנמצא שאומר דברי תורה, אבל זה גופא, לומר דבר שאחר כך יהיה כתוב בתורה אסור, ולפי"ז יתכן שזה שתירצו התוס' שרק לאדם אסור אבל להקב"ה מותר, היינו דבר זה, שאחר שיאמר הקב"ה יהיה מותר גם לאדם, אבל איסורים אחרים גם הקב"ה אינו עושה.

אכן ממה שהזכירו שהקב"ה דן בשבת ור"ה, נראה שבכל גוונא אין הקב"ה נמנע, אכן יש לעיין מה שהוכיח מדין בשבת שאינו אסור

♦ מוריה, שנה שלושים וחמש, גליון יב (תיח—תכ), תשרי תשע"ח

ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד נגאלין שנאמר והיה כי יבואו אליך כל הדברים וגומר ושבת עד ד' אלוקיך ושב ד' אלוקיך וגומר וצ"ע.

ג.

דף כ"ה. הביא קושית העולם לבן עזאי שמהלך כעומד ולא משכחת העברת ד' אמות רק בקופץ, קשה למה גזרו לא לתקוע בשופר בשבת שמא יעבירו ד' אמות ברה"ר, וכבר תירץ הרע"א שלבן עזאי הטעם גזירה שמא יוציא מרה"י לרה"ר רק לחכמים אין חשש כזה מטעם שכתב רש"י שמתחילה מסתמא לקחו להעבירו מזוית לזוית ואח"כ נמלך להוציאו שפטור מטעם מוציא אבל לבן עזאי חייב גם באופן כזה.

ד.

דף כ"ז. הביא מחלוקת אם חכמים שבטל תקיעת שופר בשבת ועבר ותקע אם קיים מצוה שדעת רע"א שקיים ודעת החלקת יואב שלא קיים שחכמים עקרו המצוה והנה בדעת רע"א נראה שסובר שלא יתכן לעקור מצוה אחר שציוותה תורה אין חכמים יכולים לעוקרו ומה שיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה היינו שחכמים אסרו לתקוע ונמצא שיש מצוה מן התורה לתקוע ויש מצוה מחכמים לא לתקוע ולכן אומרים שב ואל תעשה עדיף והכוח שיש ביד חכמים לעקור היינו שכח חכמים שזה למצוה דאורייתא ולכן יש להעדיף שב ואל תעשה.

ונראה לפי"ז שגם במקום שחכמים מתירים איסור כגון שאמרו שעד אחד בעיגונא נאמן ודעת התוס' שזה מכח יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה נראה ג"כ שאמרו חכמים שמותר ויש כוח בידם להתיר איסור אבל לא שנעקר המציאות של איסור א"א.

והנה האחיעזר כתב שזה שאין קידושין תופסין בעריות וכן שהולד ממזר מעריות הוא גם מעריות שאין איסור בפועל וכגון מי שקידש נדה ובא עליה אחר שלא עבר על איסור א"א שאין איסור א"א חל על איסור נדה ומ"מ אין קידושין תופסין בה וכן הולד ממזר שאף שאין איסור

זה סותר מה שהוכחנו מהרמב"ן, עכ"פ לפי סברת הנתיבות מיושב קושית התוס'.

ב.

דף י"ט. הביא ממגילת איכה ויכוח בין כנסת ישראל שאומרים השיבנו ד' אליך ונשובה ובין הקב"ה שאומר שובו אלי ואשובה אליכם, עיין בספר מאיר עיני הגולה על החידושי הרי"ם שמביא מאוהב ישראל שאמר [תהילים פ"ה] אשמעה מה ידבר האל ד' כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו [היינו שכנסת ישראל צודקת רק בתנאי] ואל ישובו לכסלה והנה כת"ר הביא שזה תלוי במחלוקת ר"א ור"י סנהדרין צ"ז ב. אם התשובה תהיה קודם הגאולה דדעת ר"א אם ישראל עושין תשובה נגאלין וכו' אמר לו ר"י והלוא כבר נאמר ולא בכסף תגאלו לא בתשובה ומע"ט וכו' ע"כ.

והנה בגמ' שם, סימו שר' אליעזר הוכיח שיטתו מפסוק זה שובו אלי ואשובה אליכם והנה לא נתבאר מה פירושו של ר' יהושע בפסוק זה והנה לפני זה אמרו בגמ' כתנאי, ר' אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין, אמר לו ר' יהושע אם אין עושין תשובה אין נגאלין אלא הקב"ה מעמיד לה מלך קשה כהמן וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב ע"כ.

ולפי"ז יוצא שגם לר"י נגאלין בתשובה רק שהתשובה יהיה מיראה ולא מאהבה, אכן גירסה אחרת יש שם שגורסין אמר לו ולא אלא, והיינו שר"א אמר לר"י שהקב"ה מעמיד מלך קשה כהמן, אבל ר"י סובר שנגאלין בלא תשובה כלל, ובסוף ספר משך חכמה כתב שזה גירסה נכונה וט"ס נפל בספרים שגרסו אלא [הוא בסוף הספר בדרשה בענין קדושה ראשונה עיי"ש פלפולו שלכן סובר ר"י שמקריבין אע"פ שאין בית, כיון שאין הקדושה תלויה בבחירת אדם ור"י לשיטתו,

ולענ"ד קשה שא"כ יוצא שהלכה כר"י שישראל נגאלין בלא תשובה ואילו הרמב"ם פסק בפ"ז מהלכות תשובה ה"ה, ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה וכבר הבטיחה תורה שסוף

♦ מוריה, שנה שלושים וחמש, גליון י—יב (תיח—תכ), תשרי תשע"ח

מ"מ המציאות של הערוה לא נתבטל ומעתה נראה שגם כשעקרו חכמים איסור א"א כשעזר אחד מעיד שמת בעלה מ"מ הערוה יש ורק התירו האיסור.

ולפי"ז קשה למה אין הולד ממזר וצריך לומר שאין הכי נמי שהולד ממזר אלא שגם איסור זה שלא יבוא ממזר בקהל ד' התירו חכמים ולפי"ז מיושב קושיה שקשה למה כשחזר בעלה הולד משני ממזר מן התורה והרבה היה מותר ולפי מה שכתבנו מיושב.

ונהגה האחיעזר כתב להוכיח סברתו מרש"י יבמות שלכן אין כסף ושטר תופסין ביבמות משום שהיא אשת אח ואין קידושין תופסין בערוה הרי אף שמתרת לו מ"מ נשאר הדין שאין קידושין תופסין בערוה.

ונראה שבספר דברי אמת בדרושיו כתב שלכן בא אבשלום על פלגשי אביו משום שקיים הנבואה שנתנבא נתן הנביא אל דוד, ולפי"ז יש לעיין אם היה בהן שנולד מפלגש הולד ממזר שאף שהיה מותר מ"מ הולד ממזר ועיקר דברי הדברי אמת צ"ע מאד שלדעת הרמב"ם נראה פשוט שגזירת הקב"ה אינם מצות ואם גזר הקב"ה על אשה שתזנה כמו אשת אמציה כהן בית אל (עמוס ז י"ז) או פלגש דוד אסורה לזנות שגזירה אינה מצוה אכן לדעת הרמב"ן בפרשת לך לך ט"ו י"ד שלשיטתו נראה שגזירה דינה כמצוה צ"ע.

וכן צ"ע א"כ למה נענש אבשלום ונאמר שלא כיון לשם מצוה כמו המצרים או שעשה יותר ממה שנגזר לא נתברר בדברי אמת שם וכצ"ע למה חייב לעשות מעקה לגגו והרי ראוי זה ליפול ונגזרה גזירה וא"כ זה שאין מעקה מצוה קא עביד ואולי מודה הרמב"ן בגזירה שלא נתנבא עליה נביא וצ"ע מאוד בדעת הרמב"ן ובזה מיושב גם מה שהרמב"ן בעצמו בספר תורת האדם הביא פירוש ורפא ירפא מכאן שנתנה רשות לרופא לרפא היינו שלא נאמר כיון שהקב"ה החליאו אסור לרפאתו.

ה.

דף ל"ז. כתב סברה לחלק בין הרחת

בשמים של ע"ז ויש לו בשמים אחרים שאסור ואילו לתקוע שופר בשופר של הקדש כשיש לו אחר מותר וחילק שבשופר אותה הנאה יכול להיות בשלו, משא"כ הרחת בשמים יכול להריח גם בשל ע"ז וגם בשלו, אכן יש לדון בזה כיון שהבשמים מריחים בין אם מריח אותם ובין אינו מריח אותם ולכן גם אם לא יריח כעת בשלו אלא יריח בשמים ע"ז לא ישארו שלו זולת אם הבשמים מכוסים ואינם מפיגים ריחם ולכן כל שמריח מבשמים של ע"ז חוסך בשמים שלו ונשארים להנות מהם פעם אחרת.

ולענ"ד נראה שלגבי הקדש כל שיכול להנות משלו לא מעל כשנהנה מן ההקדש שכן אמרו בב"ק בפר' כיצד הרגל שזה נהנה וזה לא חסר אם הדין שפטור למה מעל ותירצו שהקדש מוחה וא"כ בזה לא נהנה וזה לא חסר כמו שתקע בשופר של הקדש ויש לו שופר אחר שזה לא נהנה פטור ויש לדון אם גם באופן זה אם מוחה חייב לשלם או רק בנהנה ולא חסר אז חייב אם מוחה ואם נאמר שאם זה לא נהנה וזה לא חסר גם במוחה פטור א"כ ביש לו שופר אחר פטור.

אכן לפי"ז צריך לומר שביושב תחת קורה של הקדש ונהנה שוה פרוטה מעל, איירי בגברא דעביד למיגר שאם מדובר בלא נהנה א"כ למה מעל במוחה, אכן כל זה במעילה שגדרו הוא כמו גזל הדיוט וכמו שנתבאר בקצה"ח סימן ר' שהקדש בדק הבית מועלין גם בשל עכו"ם, וכן מה שזה הקדש בחצר בלי קדושת פה, לדעת רשב"ם וכן הנתיבות בסימן כ"ח דעתו שבדק הבית גדר האיסור משום שגזול הקדש, וכן בחידושי ר' חיים הלוי הלכות מעילה דעתו שהקדש שמועלין גם קדושת הגוף הוא גדר גזל, אכן לפי"ז באיסור הנאה אחרים כמו להריח בשמים של ע"ז או של חמץ בודאי לא שייך היתר זה נהנה וזה לא חסר שהרי אין האיסור משום שנוטל ומחסיר לע"ז או לחמץ אלא הנאה אסורה וא"כ גם בלא חסר כל שנהנה אסור וא"כ גם ביכול להינות מבשמים שלו מ"מ נהנה דבר

מוריה, שנה שלושים וחמש, גליון יב (תיח—תכ), תשרי תשע"ח ♦

אסור ומה סברה להתיר ומטעם זה קשה על מה שכתב הרש"ש נדרים ט"ז ב. שכל שיש לו בית מותר לישב בסוכה שאסור הנאתו עליו אף שהנאת הגוף אסור גם במצוה מ"מ כיון שיש לו בית אינו נהנה מהסוכה ולפי דברינו צ"ע בדבריו. ו.

דף ל"ז. ד"ה שם סעיף ז' דן שמתקן דבר שכשר בלי התיקון רק שמכשיר גם לכתחילה אין בו משום תיקון כלי.

ועיין בשמירת שבת כהלכתה אם מותר ביו"ט לשרוף מצה שבורה כדי שתחזור להיות שלמה לקיים בה מצות לחם משנה אם נחשב לתיקון והנה לחם משנה אינה מצוה גמורה כתקיעת שופר ואינה אלא הידור או הנהגה טובה וא"כ גם בזה יש לדון להיתר לפי סברתו, ז.

דף מ"ו. הביא מהיערות דבש שעשרה ימים צריך לאכול חולין בטהרה והם ימים טובים, פסח, שבועות וסוכות ור"ה ויו"ט שני שנוהג בחו"ל, והשיג עלי.

ולענ"ד קשה עוד, איך יתכן לאכול בטהרה בחו"ל והרי טמאים בארץ העמים ונראה שסובר כהשל"ה שהביא המג"א בסימן ר"פ שגם בזה"ז אפשר לאכול בטהרה שיאכל פת שלא הוכשרה ונילושה במי פירות וישתה מים מן המעיין.

והנה בסימן ר"פ לא השיג על השל"ה ואילו בסימן תר"ג השיג עליו שהמים נטמאים בפיו. ולענ"ד יש לומר שמצץ המים וכל זמן שמחוברים המים שבפיו עם המים שבמעין אינם מקבלים טומאה שהרי ניקושים במים טהורים ומחוברים ואחר שנפסקו הם בבית הסתרים ואינם נטמאים.

אכן יש לדחות קצת שסובר היערות דבש שאפשר לאכול בחו"ל בטומאה דרבנן שהוא טומאת ארץ העמים ולא בטומאה דאורייתא ולטהר מטומאה דאורייתא נסעו לארץ ישראל ונטהרו באפר פרה וחזרו. ולכן גם אם אפשר לאכול בטהרה, לכל הפחות מן התורה, חייב לאכול ביו"ט או בעשי"ת.

והנה במשך חכמה איכה, על פסוק זכו

נזירה משלג, כתב שהנזירים שתו שלג כדי לאכול חולין בטהרה וכמו אמו של שמשון שלא אכלה כל טמא והשלג אינו מקבל טומאה וא"כ משכחת לה אכילה ושתייה בטהרה גם בחול וגם בזה"ז כן ניתן לשנות מי פירות.

ויש לעיין אם מותר לערב במי פירות מים מועטים שמתבטלים ברוב ומבואר בגמ' בכורות שהלוקח ציר מע"ה אם הרוב הוא ציר נגד המים הציר טהור, אכן לענין קידוש והבדלה יקדש ויבדיל בחמר מדינה, אכן אם מצוי יין, יש לעיין איך יעשה בהבדלה ובקידוש, יש לומר שיקדש על הפת, אכן אפשר שמצוות קידוש דוחה לענין זה של אכילת חולין בטהרה, שהנה ברמב"ן ריש פרשת קדושים מבואר שמצוות אכילת חולין בטהרה נאמר בקדושים תהיו שבא לומר שיקדש אדם במותר לו ומצוה זו אינה מפורשת ולכן אינה נוהגת בכל אדם רק לחכמים וכן אינו נוהג בחלשים כגבורים וכן יש הבדל בין הזמנים, לכן בעשי"ת יש להחמיר יותר, וא"כ נראה שמצוות קידוש עדיפה מאשר לאכול חולין בטהרה.

ח.

דף ל"ט. ד"ה נתן, העיר שאם הכניס שופר לתוך חצוצרה ותקע שאולי אין בזה הפסול של שתי שופרות.

ולענ"ד נראה שבאופן זה פסול מטעם שהקול נעשה מכשר ופסול ואין קול שלם והרי זה דומה לחצי בן חורין שתקע שלא יצא, הרי שקול שנעשה מכשר ופסול אין יוצאין בו ואין צריך לחסרון של שני שופרות ורק בקול שנעשה על ידי שני כשרים אנו פוסלין מכח שתי שופרות.

ט.

דף מ"ג. ד"ה ואולם, מבאר שאחר הפטירה נבדלים נשמות ישראל מנשמות גרים, והנה ראיתי בספר ונשכח ממני שמו, שאין גרים ראויים לנבואה וקשה בעיני הרי עובדיה גר צדק היה ונתנבא וצ"ע.

י.

דף מ"ד. ד"ה הנשמה כתב שלא שייך לשון עמל כלפי מעלה

♦ מוריה, שנה שלוש וחמש, גליון י—יב (תיח—תכ), תשרי תשע"ח

הרי הוא כאילו התענה בתשיעי עכ"ל.
והנה כאן הזהירה תורה שבתשיעי חייב להתקן עצמו שיוכל להתענות בעשירי, ונראה שלפ"ז אסור לאדם לילך בתשיעי למקום שבעשירי יהיה מסוכן ויצטרך לאכול כמו שילך למדבר שחם מאד שם ומסוכן לצום, אסור לו לילך בתשיעי למקום הזה, אבל לפני תשיעי כמו בצום גדליה לכאורה אין איסור זה.

ודוחק לומר שלמדים מתשיעי שחייב לפני יום הכיפורים בכל יום לדאוג שיכול לצום ביום הכיפורים, אבל נראה שמותר לילך בתשיעי בספינה או במדבר אף שיצטרך לעשות מלאכה בעשירי, שלא הזהירה תורה בתשיעי רק על אכילה ולא על מלאכה.

עוד יש לדון מה שאמר בגמ' יומא פ"ה ב' שפקוח נפש דוחה שבת, למדו מקרא ושמרו בני ישראל את השבת, אמרה תורה חלל עליו שבת זו כדי שישמור שבתות הרבה, וברש"י ושמרו בני ישראל את השבת כדי לעשות שבתות אחרות יזהרו בשבת זו בקיום שבתות הרבה עכ"ל. ולפ"ז נראה שאסור לצאת בשיירה אם יצטרך לחלל שבת אחרת וא"כ קשה שבחול מותר לצאת לשיירה וא"כ בחול אין ציווי לשמור שבתות אחרות ובשבת יש חיוב לשמור שבתות אחרות וא"כ מה שחייבין להציל נפש בחול אין שם הטעם הזה כדי שישמור שבתות אחרות וצ"ע בכל זה.

ועיין במה שכתב כת"ר בדף נ"ו טעמים אחרים למצות אכילה בערב יום הכיפורים וכן רש"י בעצמו בפסחים ס"ח ב' ובר"ה ט' א' לא פירש כמו שפירש ביומא ובברכות.

ונראה לתת קצת טעם, למה לא פירש כן בפסחים, ששם מדובר שמר בר רבינא היה יושב בתענית כל השנה ואמרו לו שבערב יום הכיפורים אסור לישב בתענית ונראה שלכן רצה לישב בתענית ערב יום כיפור כיון שכל השנה ישב בתענית, אין מקום לחייבו לאכול בערב יוה"כ פ' שהרי אין לו צורך בתיקון של אכילה כדי לצום, שהרי כל השנה צם. ולכן ע"כ שיש טעמים אחרים, או שיש גם

והנה מצינו בשופטים י' ט"ז ותקצר נפשו בעמל ישראל ועיין שם בתרגום יונתן, שלא תרגם כלל תיבת "בעמל", ועיין ברש"י ורד"ק בשם הרמב"ם שפירשו ותקצר נפשו [פירוש רצונו] מלהגדיל עמל [צרות] ישראל, כי בתחילה כשעשו הרע בעיניו היה חפצו בעמלם ובצרתם וכשקרה להם מה שקרה צרות רבות ורעות ונכנעו ושבו אל ד' ויעבדוהו רחם עליהם וחדל רצונו מלהגדיל עוד עמלם ובית בעמל כמומם. והרד"ק עצמו פירש כי עמל כמשמעו ופירושו ותקצר נפשו כמו המו מעי לו וכן ויתעצב אל לבו והכל הוא דרך משל ודברה תורה כלשון בני אדם עכ"ל.

ופירוש כת"ר קרוב לפירוש הרד"ק, אבל יתכן גם לפרש על דרך הרמב"ם וכמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה על פסוק ונשמות אני עשיתי ולכן אני מרחם עליו יותר.

יא.

דף נ"א. הביא דעות הפוסקים שדנו אם יצום אדם בתענית צום גדליה שעל ידי כך לא יכול לצום ביום הכיפורים.

ולענ"ד מעולם תמהתי לדעת הבעל המאור פ"ק דשבת ופסק כמותו באור"ח שמותר ליכנס לספינה או לצאת בשיירה, אף שכולם יודעים שצריך לחלל שבת, שמותר להכניס עצמו לאונס וכשיבוא שבת הבא מותר לו משום פקוח נפש וא"כ לסברה זו מותר לאדם לצום גם בימים שאינם תענית ציבור אף שעל ידי כן לא יוכל לצום ביום כיפור וא"כ מה הצד לומר שלא לצום בצום גדליה ואולי פוסקים אלו לא אמרו שאסור לצום אלא אמרו שמותר לו לא לצום כדי שיכול לצום ביום כיפור וגם זה צ"ע שכוין שמותר לצום א"כ גם חייב לצום בצום גדליה וצ"ע.

והנה ברש"י יומא פ"א ב' כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, והכי משמע קרא ועניתם בתשעה, כלומר התקן עצמך בתשעה כדי שתוכל להתענות בעשירי ומדאפקיה קרא בלשון עינוי לומר לך,

מוריה, שנה שלושים וחמש, גליון יב (תיח—תכ), תשרי תשע"ח ♦

טעמים אחרים למצות אכילה בערב יוהכ"פ והנה בישועת ישראל סימן כ' הקשה למה אסור לבוא על אשתו סמוך לווסתה והרי באותה שעה אנוס הוא, והרי זה כנכנס לספינה וצריך לחלל שבת אח"כ ותירץ שפקוח נפש היתר הוא ואינו מטעם אונס ומותר להכניס עצמו לפיקוח נפש ואסור להכניס עצמו לאונס.

ולענ"ד יש לומר שכיון שכתוב והזהרתם א"כ אמרה תורה לזהר בזה ועד כאן לא התירו אלא ליכנס בספינה בערב שבת אבל לא בשבת עצמו וראיה מבעל המאור עצמו שאסור למול תינוק אם אין מים לרוחצו אחר המילה ולכן מה שהזהירה תורה והזהרתם היינו שגם לפני שנעשית נדה יש להזהר והרי זה כמו מתענה תשיעי שאסור אם על ידי כך יצטרך לאכול ביום הכיפורים.

ונראה שגם לדעת התוס' שווסתות דרבנן וקרא דוהזרתם אסמכתא מ"מ מדרבנן אמרו להזהר בזה ושוב אין היתר מה שמכניס עצמו לאונס, עוד יש לומר שאף שמותר להכניס עצמו לאונסים היינו בכל מצות התורה אבל לא באיסור שמצוות ליהרג ולא לעבור, הרי שאסרה תורה גם אונס בעריות וממילא אסור להכניס עצמו למצב שיצטרך לעבור עבירה, משא"כ בשאר עבירות שאונס היתר הוא, אין איסור להכניס עצמו לזה.

יב.

דף ס"ג. הביא המצאת החמדת שלמה ור' ישראל סלנטר לאכול ביוה"כ פחות משיעור על ידי שישבע שלא יאכל ביום כיפור שיעור כותבת.

ונראה שלפי מה שכתבתי בהערה יא, שיש חיוב בתשיעי לדאוג לצום בעשירי, יתכן שאסור לעשות המצאה זו בתשיעי רק בשמיני, ועיין מה שכתבתי באריכות אם מותר להשתמש בתחבולות להתיר אסור ולבטל מצוות, בספר הלכה ורפואה כרך ה', דף קו ו.

וכת"ר הביא קושיה שנאמר שחל איסור אכילה ביוה"כ, כיון שחל לגבי אנשים שלא נשבעו יחולו גם על זה שנשבע ע"כ.

וזכור לי שהרע"א הקשה, בכל אין איסור חל על איסור לא יחול, מטעם שחל על מי שנעשה בן י"ג ולגביו חלים כל האיסורים יחד, ואם יש בכל איסור, איסור מוסיף מיגו שחל על מי שנעשה בן י"ג יחול על כל העולם, ואינו זוכר תירוצו.

יג.

דף ס"ט. הביא קושית המהר"ם שפירא שאיך יתכן שיהיה אדם באהל מועד והרי ביום הכיפורים אסור ברחיצה ואין אדם נכנס לעזרה אלא אם טבל ותירץ כת"ר שמשכחת לה, לזה שמירק על ידי הכה"ג והוא צריך טבילה והוא יכול ליכנס לאהל מועד, וגם תירץ שאם חל בשבת יכול כהן אחר לסלק את הבזיכין שאינו עבודת יוה"כ.

ולענ"ד נראה מסברה שההיתר לסלק בזיכין ככהן אחר, אינו אלא להסוברים שהיו פייסות ביוהכ"פ ולשיטת כל עבודה שאינו של יום הכיפורים אין צריך כה"ג, כמו תרומת הדשן, אבל להחולקין מסתבר שגם עבודה של סילוק בזיכין צריך דוקא כה"ג.

אכן עיקר הענין קשה הרי נפסק בשו"ע סימן תרי"ג ס"א, מי שראה קרי בזה"ז אסור לטבול, אבל מי שראה קרי בזמן שנהג תקנת עזרא מותר לטבול ובע"כ שמותר אף להסוברים שאיסור רחיצה מן התורה, כל שאינו מתכווין לרחיצה מותר וא"כ משכחת לה שטבל ביום הכיפורים, ונראה שגם לא בעל קרי מן התורה מותר לטבול וא"כ יכול להיות שטבל ואינו טבול יום, או שהלך לקבל פני רבו וטבל דרך הילוכו.

יד.

דף ע'. הביא דעת רשב"א במנחות שעזרה רה"ר לשבת.

ולענ"ד יש לומר שהרשב"א לשיטתו [אם הוא הרשב"א של כל הש"ס] שסובר בעבודת הקודש שסטרטיא ופלטאי גדולה רה"ר לשבת אף במוקף מחיצות וא"כ יש לומר שעזרה נידונה כסטרטיא וצ"ע.

ולשיטה זו מיושב למה אסור בשבת להוציא

♦ מוריה, שנה שלושים וחמש, גליון י—יב (תיח—תכ), תשרי תשע"ח

הפסח לירושלים כמו שכתוב במשנה פסחים והתוס' כתבו בפסחים ס"ו שמה ששאלו להלל, שכח ולא הביא סכין, היינו אחר שפרצו פרצות בחומות ירושלים, ואם נאמר שעזרה רה"ר יוצא שאדרבה ירושלים רה"י ועזרה רה"ר, וצ"ע בכל זה.

טו.

דף פ"ז. הביא כת"ר דברי המ"מ דחולה שיש בו סכנה מחללין עליו השבת גם בדברים שאין במניעתם משום סכנה, משא"כ מעוברת שעדיין אינה חולה אלא שאם לא תאכל תסתכן, בזה אין עושים עבודה אלא דברים שיש במניעתם משום סכנה ע"כ.

אמנם במ"מ הי"א שם כתב בזה עוד וז"ל והטעם בזה, נראה מפני שהכאב היולדת וחבלה הם כדבר טבע לה ואין אחת מאלף מתה מחמת לידה ולפיכך החמירו לשנות במקום שאפשר ולא החמירו בחולה.

וכוונת דבריו לכאורה צ"ע, שאם אין אחת מאלף מתה מחמת לידה מסתבר שאינה סכנה כלל ולמה מחללין עליה השבת, שמסתבר שאחת מאלף אין כאן אפילו מיעוט אלא מיעוטא דמיעוטא, ונראה שהסיבה שאין אחת מאלף מתה מחמת לידה, הוא משום שעושין לה כל צרכה, אבל אילו לא היו עושין מה שצריכה היו מתות הרבה וכוונת המ"מ היא שחולה גם בעושין כל צרכה מתים הרבה, כמו שרואים בעינינו שהרבה מתים מחמת מחלה, גם בעושין לו מה שצריך.

משא"כ יולדת שאם נעשה מה שצריכה אינם מתים כלל או מעוטא דמעוטא ולכן אין יולדת נחשב כחולי שיש בו סכנה ומותר לעשות מה שצריכה למנוע סכנה ולפי"ז יוצא שכל מחלה שידועים לנו דרכי הרפואה כמו דלקת ריאות בזמנינו שידועים לנו דרכי הרפואה וכן מי שנשכו כלב שוטה שיש בידנו רפואה וכשעושין הרפואה אין אחד מאלף מתים אין להם דין חולה סכנה, ומותר לעשות רק מה שצריכין ולא שאר דברים וגם מה שמותר הוא בשינוי ולא בדרך הרגילה.

ולפי"ז קשה מה שנתבאר בספרו של הגרי"ז שיוולדת שישבה על המשבר דינה כחולה שיש בו סכנה ולפי דרכנו אינו כן, והנה המ"מ כתב שמה שצריך שינוי להניח על המילה כמון, משום שמכשירי מילה אינם דוחים שבת, וכוונתו שאסור לכתחילה למול אם יצטרך אח"כ לשחוק כמון, ודעתו כדעת הסוברים שאסור למול בנשתפכו המים שאחר המילה, ולכן כפי שנחזין למול צריך, אבל אם מל ואחר כך נשפכו הכמון מותר לשחוק בלא שינוי.

ולפי מה שהסברנו את המ"מ קשה, שהרי אין אחד מאלף מת מחמת מילה ונראה שהמ"מ כתב טעם נוסף במילה, אבל אין הכי נמי גם בנשפך הכמון אחר המילה, אסור לשחוק רק בשינוי, והנה אלא שהתירו ליולדת לאכול שיעור שלם, נראה שסוברים שאולי יש סכנה אם לא תאכל כשיעור.

טז.

דף פ"ט. הביא קושיה מהחלקת יואב למה גזרו ביוהכ"פ ביובל שלא לתקן שמא יעבירו ולא התירו משום דאימת יוהכ"פ עליו כמו שהתירו לקרוא לאור הנר ביוהכ"פ.

ולענ"ד נראה לתרץ, שע"כ שאני דין לקרוא לאור הנר מאיסור תקיעה, שהרי לקרוא לאור הנר התירו בשנים קורין ואילו בתקיעה לא שמענו היתר ובע"כ שלקרא לאור הנר, מתחילה כך הייתה הגזירה לא לקרוא במקום שיכול לבוא לידי הטיה ולכן התירו בשנים והתירו במקום שאימה עליו כמו אימת יוהכ"פ, אבל תקיעה בשבת ויוהכ"פ אסרו התקיעה עצמה ולכן אין להתיר גם במקום שלא שייך הטעם וכמו שאסרו כל דבר שבמניין אף שבטל הטעם וכמו שהבאנו לעיל שאסור לבטל חמץ בשבת אם ביטול מטעם הפקר אף שלא שייך הטעם.

והנה הפלאה בק"א בהקדמה הביא מאביו שמה ששאלו לר"א חלה מהו שירכיבהו על כתפו וענה להם שיכול להרכיב אני ואתה, שכוונתו לומר שאם שנים יכולים לרכוב על הבהמה, זה אם הטעם לאיסור רכיבה מחשש שמא יצא חוץ לתחום, אבל אם הטעם שמא

מוריה, שנה שלושים וחמש, גליון יב (תיח—תכ), תשרי תשע"ח ♦

כהגביה ג' טפחים וכך נראה מתוס' כתובות ל"א ב' ד"ה רב אשי שאם היה רה"י גבוהה מרה"ר ג' טפחים וגירר לתוך היד שצורפה לרה"י נחשב הגבהה.

יט.

דף צ"ח. הביא אם יוצאין ידי חובת נטילת לולב בהחזקת הלולב דוקא בהגבהתו.

והנה בזה נחלקו רע"א ורש"ש אם הגביה לולב בשבת והוציאו לרה"ר שדעת רש"ש שעשה מצוה לפני עקירה וחייב חטאת ודעת רע"א שלא קיים המצוה אלא בעקירה, ועיין בסיפור מהחת"ס שנחלק עם ר' בונם איגר במחזיק לולב לפני עלות השחר אם קיים המצוה ובוזה יש ליישב למה צריך קרא ולקחתם, לקיחה לכל אחד, ובא לאפוקי שליחות, וכמו שנראה בביאור הלכה סימן תפ"ט ס"א ד"ה ומצוה על כל אחד, וקשה מה סברה היה שיהיה שליחות במצות לולב יותר משיבת סוכה ולפי מה שפירש הקצה"ח סימן קפ"ב שכל מידי שממילא ואינו צריך מעשה אינו בשליחות, מיושב, אם נאמר שלולב מצוותו בלקיחה ולדעת הרש"ש יש לומר שזה גופא נתחדש ולקחתם שצריך כל אחד ליקח, והיינו שהמצוה היא לא העקירה אלא שיהיה בידו.

כ.

דף צ"ח. ד"ה אלא, דן שמיגו שיוצאין המצוה בלקיחת הלולב פחות מג' טפחים הוה נמי קנין.

ונראה שסברה כזו כתב רש"י כתובות ל"א ד"ה כדרכא ובתוס' שם ד"ה רב אשי תמהו על סברה שכל שהוי הנחה לענין שבת הוה נמי קנין עיי"ש.

ויש קצת לחלק ומה שהביא מקרא דויקח את האיל שם היה צריך להקדישו בפה ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו, לכן היה צריך ליקח ואחר להקריבו ואף שמצינו שיכול אדם להקדיש דבר של הפקר משום שבידו לזכות בו, מ"מ נראה שחלות ההקדש יחול לאחר שיקנהו ורק מעשה ההקדש עושה כעת.

יחתוך זמורה אין איסור בשנים, כך הביא מהמהרי"ל.

ולפי מה שכתבנו קשה שהרי אין הולכין אחר הטעם להתיר איסור, אכן לפי זה קשה מה שלמדו הפוסקים להתיר לאכול לפני התפילה אם קורין לבית הכנסת ולמדו זאת משנים קורין לאור הנר, ולפי מה שכתבנו ע"כ ששאני קריאה לאור הנר משאר איסורים דרבנן.

והנה זה שדבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו, למדו הגמ' ממצות התורה שאינו בטל בביטול הטעם, ולכן צריך היתר לעלות להר סיני במשוך היובל וא"כ גם זה יש ללמוד שאסור לעשות איסור אפילו באופן שלא שייך הטעם, ממה שאמר שבישול בכלי חרס ישבר ובכלי נחושת ומורק ושוטף במים והטעם שאין כלי חרס יוציא מידי דופין וקשה לתוס' והרי אמרו שבישל בלא בלוע צריך שבירה ותירצו שאחר שיש כבר דין שבירה שוב בכל אופן הדין קיים אף שלא שייך הטעם, וא"כ כל איסור דרבנן כך הוא, ובעיקר הדבר שאמר שאין תוקעין ביובל משום שמא יעבירו קשה, על שכתב הט"ז שאין מבטלים המצוה בכלל מטעם שמא יעבירו ולכן רק בשבת ביטלו ולא ביו"ט והשתא תקיעה ביום כיפור בטלו לגמרי.

יז.

דף צ"ז. העלה ששני דברים שאחד הוא תוצאה מהשני, יכול להיות יחד באותו זמן שהתחיל הראשון.

ונראה להביא סמך לזה ממה שכתב העיקר שעץ הגדל ועושה צל, העץ והצל באים בזמן אחד ואין צריך שיקדים העץ לצל, אף שהצל הוא תוצאה מסיבה שיש עץ, הרי שאינו סיבה צריך זו.

יח.

דף צ"ח. מה שדן כת"ר אם יקח לולב מחבירו ולא יגביהו ג' טפחים לא קנהו ואז יצא ידי חובתו שהגבהה צריכה ג' טפחים או טפח.

ולענ"ד נראה שאם חברו נותן לו בידו וידו גבוהה מקרקע או מהשולחן ג' טפחים, הרי זה

♦ מוריה, שנה שלושם וחמש, גליון י—יב (תיח—תכ), תשרי תשע"ח

לקיים התנאי, אינו יכול להקדישו, אבל אם לא התנה רק יש אומדנא דמוכח שאינו נותן לו כדי שיקדישו, זה גרע שנמצא שלא נתן לו כלל. וממילא הנותן אתרוג בסוכות שכתב השו"ע כי גם בלא התנה כלל, יש לנו אומדנא שכוונתו ע"מ להחזיר, בזה לפי הגהות מיימוניות אינה אומדנא של תנאי, אלא אומדנא של בית חורון, ולכן אינו יוצא ולפי זה אם לא אמר לי, יוצא שמכח התנאי יכול להקדישו ולהחזיר קדוש, ומכח האומדנא שאינו יכול להקדישו וממילא אינו יוצא.

וכדי ליישב דעת שאר הראשונים הסוברים שאין צריך משפטי התנאים כשיש אומדנא שיחזיר וקשה עליהם מאי שנא ממתנות בית חורון שמחמת אומדנא מתבטל המתנה ולא נעשית מתנה בתנאי, יש לומר שסוברים שאם נותן מתנה לאחר ע"מ שיחזיר המתנה לאביו המורד הנאה ממנו יש אסור בדבר שנמצא שהאב נהנה מבנו ולכן אינה מתנה.

וכן בגמ' בכורות שנתן פדיון הבן לר' חנינא והוא שיחזיר לו ואמר ר' חנינא שלא קיים המצוה שלא נתן, והרי זה כמתנת בית חורון ולא אמרינו שנעשה מתנה בתנאי, יש לומר שכיון שאסור ליתן מתנה ע"מ להחזיר לכהן משום שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות ולכן אין עושין מאומדנא מתנה ע"מ להחזיר, אלא עושין מתנת בית חורין וביותר שכיון שיש איסור א"כ ר' חנינא לא היה מחזיר כדי לא לעבור האיסור וממילא מתבטל המתנה ואין בנו פדוי ונראה שאם יתן לכהן פדיון בנו ויתנה ע"מ שתחזיר אלי, מה שאני נותן ולא יאמר ע"מ שתחזיר וא"כ נאמר שאם לא יחזיר יתבטל המתנה ויקבל הנותן כשלו וממילא תתקיים המתנה שנתקיים התנאי ונראה שמ"מ לא מהני כיון שאם תחזור אליו המתנה נמצא שהמתנה שלו קיימת ואסור לקחתו שהרי כבר נתנו לכהן.

כב.

דף ק"ו. הביא כת"ר דעת הקצה"ח שמתנה ע"מ להחזיר אינו כתנאי אלא כשיר, שנותן מתנה לזמן והרי זה כאומר אחר כך לפלוני או

וכן כתב הרע"א ב"מ דף מ"ו ותמה על הקצה"ח שדעתו שחל ההקדש מיד ועיין בבית אפרים ששאל לקצה"ח עצמו דבר זה והקצה"ח החזיק בדעתו שחל ההקדש מיד, ומסברה הדבר תמוה, ואם כוונת הקושיא של הישמח משה למה היה צריך ליקח והרי בשעה שהעלו למזבח זכה בעולה ויכול להקדישו, אז זה קשה גם לדידה ואולי אם העלה על המזבח, לא נראה שעשה כן לשם קנין אלא לשם מצוה והרי זה כנתן צרור וסתם שלא יכנסו מים שלא קנה משום שעשה מצוה של השבת אבידה וכמוש"כ הרשב"ם ב"ב נ"ז, אכן בנידון דידן קשה לומר כן שאם לא קנה אין כאן מצוה שהקריב חולין. אכן יש לומר שבן נח יכול להקריב חולין, תדע שהרי יכול להקריב בעלי מומין ולא בעלי מומין שקדם להקדישן שיהיה להם קדושת הגוף וכן יכולים להקריב גם תרנגולים וכדרך שהקריב נח מכל מין טהור ולא מצינו תרנגול קדוש קדושת הגוף ואם נראה שבן נח יכול להקדיש בעלי מומין ומועיל בהם למ"ד קדשי עכו"ם מועלין בהם, א"כ יש ליישב קושית התוס' ע"ז ה' ב' ד"ה מנין, עיין שם שנתקשה בדברי המל"מ והאבני מילואים מישב בסימן א' ולכאורה יש ליישב שנ"מ שבמחוסר אבר שהקדיש עכו"ם אין מועלין בהם.

כא.

דף ק"ד. הביא מהגהות מיימוניות שצריך ליזהר בכל משפטי התנאים כשנותן אתרוג על מנת שתחזירהו לי.

ולענ"ד נראה שיתכן שלהגמ"י יש קפידא וצריך לומר לי דוקא ואם לא יאמר לי, לא יצא ידי חובתו, שהנה כבר תמה הקצה"ח בסימן רמ"א על הגהות מיימוניות, שלמה לא יצא, אם לא התנה כמשפטי התנאים, שאדרבה אם לא התנה אין כאן תנאי והמעשה קיים גם בלא החזיר ויצא עיי"ש מה שתירץ.

ולענ"ד יש לתרץ עוד שדעתו היא שההבדל בין מתנת בית חורון למתנה ע"מ להחזיר אף ששניהם אינם יכולים להקדישו, שאם אומר בלשון ע"מ נמצא שהנתינה הייתה גמורה רק כדי

מוריה, שנה שלושים וחמש, גליון יב (תיח—תכ), תשרי תשע"ח ♦

לעצמי שיוצא המקבל ידי חובת נטילת אתרוג, ועל זה כתב כת"ר וז"ל ולדברינו הנ"ל יש לעורר על ראייה זו, שהרי התנאי הזה באמת משנה הכל דרך בדין אחר כך כיון דיכול לאכול ולמכור א"כ בתוך הזמן אין בעלותו מוגבלת כלל א"כ לא מיגרע מה שהוא רק לזמן והוא קנין הגוף אבל מכיון שהתנה התנאי הזה שיהיה ע"מ להחזיר א"כ הרי גם בתוך הזמן מוגבלת בעלותו שלא יוכל לאכול ולמכור משום כך לא הוי קנין הגוף רק כקנין פירות ולא מהני היכא דבעינן לכם עכ"ל.

ולענ"ד יש לעיין הרי אם נתן מתנה לעולם בתנאי שלא יאכלנה או ימכרנו מועיל וכמו שכתב הרמ"א שהביא בדף ק"ג, ניתן מתנה לזמן בלי תנאי שלא יאכלנו ג"כ מהני שיוצא ידי אתרוג בזה וא"כ באומר הילך אתרוג ע"מ שתחזירו לי שלדעת הקצה"ח יש בזה שני דברים בע"מ חדא. שנותן לזמן וע"מ לשון שיוור וב' שגם לזמן נותן בתנאי שלא יאכלנו, וזה לשון תנאי שאם יאכלנו מעולם לא נתן ולמה לא יצא ידי אתרוג, מאי שנא תנאי במתנה עולמית שמועיל ובמתנה לזמן לא יועיל.

אכן יש לומר בדעת הרא"ש שהטעם שאינו סובר כהקצה"ח, שסובר שלשון ע"מ אינו מתפרש בשתי לשונות שחלק אינו בשיוור וחלק אינו נותן בתנאי ואם נאמר כן יוצא שאמר בפירוש, אני נותן אתרוג לזמן בתנאי שלא תאכלנו גם להרא"ש מהני, אכן מזה שהרא"ש הוכיח הגמ' שאמרו לא יתן לקטן לולב הרי שאין עיצה.

ואם איתא, אכתי יש עיצה, שיאמר בפירוש, אני נותן לזמן ע"מ שלא תאכלנו, וזולת אם נחלק שרק תנאי שתחזור ותתן לי אינו מגביל את המתנה שמצד המתנה כולו של המקבל ומה שאינו אוכלו כדי שיוכל לקיים את התנאי ליתן לנותן, אבל תנאי שלא יאכלנו שאינו מתנה שהמקבל יעשה איזה פעולה אלא ימנע מאכילת דבר זה שאני נותן לו זה מגביל את המקבל וחסר בלכם וא"כ יוצא שהרא"ש חולק ג"כ על הרמ"א הנ"ל ובוזה מיושב ג"כ מה שהביא

בסמוך קושיית ר' אלחנן.

ויש להטעים קצת את סברת החילוק, שהנה במתנה ע"מ להחזיר יש מ"ד שאינו מועיל מטעם שהוא תנאי ומעשה בדבר אחד וכתבו התוס' שזה רק אם ע"מ לאו כאומר מעכשיו ואז התנאי סותר לגמרי את המעשה, אבל אם אומר ע"מ כאומר מעכשיו אין כאן סתירה.

ולפי"ז יש לומר שרק אם מתנה שהמקבל יעשה איזה פעולה אינו סותר למעשה ואין הבדל בין אם היה אומר הילך אתרוג זה ע"מ שתתן לי מתנה דבר אחר ובין ע"מ שתתן לי אתרוג זה במתנה, אבל במתנה ע"מ שלא תאכלנו אז התנאי סותר המעשה, שהרי התנאי אומר לו אל תאכלנה, היפך מהמתנה שנעשה שלו לאכלו, כיון שאינו מתנה שיעשה המקבל פעולה חדשה וצ"ע.

ובהאי עינינא נראה ליישב מה שכתב הרמ"א בסימן תרנ"ח שאם לא חזר המקבל והקנה לנותן לא יצא הנותן ותמה במ"ב למה לא יצא שהרי אם לא החזיר אגלאי שמעולם לא נתן, ונראה שיתכן שלקח הנותן בעצמו ואחר שעה אמר המקבל לנותן שמקנה לו ובכהאי גוונא לא יוצא.

בג.

דף ק"ח. הביא סברה מאור שמח שלכן הוצרכו לתקן תקנת אושא למ"ד קנין פירות כקנין הגוף והרי בלא תקנת אושא אין העל הגוף יכול למכור ותיירץ שכיון שמתקנת חכמים יש לבעל פירות לכן אילולא תקנת אושא יכולה האשה למכור שאין לבעל קנין גוף לפירות אלא קנין בפרות לחוד כמו למ"ד אדם קונה דבר שלא בא לעולם וקנה פירות דקל.

ולענ"ד קשה מריש פ' האשה שנפלו שמבואר שם שאשה שמכרה בנכסי מלוג הבעל מוציא את הפרות מיד הלוקח גם בלי תקנת אושא עיי"ש הרי שיש לבעל פירות בגדר גוף לפירות ואולי ר' יוחנן יחלוק על גמ' זו ויסביר שהמשנה הולכת אחר תקנת אושא אבל קשה לומר כן שבמשנה מוזכר ב"ש וב"ה והם היו לפני אושא.

♦ מוריה, שנה שלוש וחמש, גליון יב (תיח—תכ), תשרי תשע"ח

כד.

דף קי"ג. הביא מהגה"ק מאוסטראוצא זצ"ל שיתכן חגיגה מקבלת טומאה בבן פקועה שמקבלת טומאה מחיים.

ולענ"ד קשה לומר שאפשר להביאו קרבן בן פקועה, שהרי צריך שחיטה בקדשים ובבן פקועה אין בה שחיטה, שהרי הסמנים כמאן דנחתכו וכמו שמצינו בהוציא העובר ידו ואח"כ שחטו לבהמה, אין היד ניתרת בשחיטת העובר, הרי שאין ענין שחיטה בבן פקועה וא"כ חסר ענין שחיטה בבן פקועה ואיך תעלה לקרבן, הן אמת שכתבו התוס' שלכן שחיטה לאו עבודה משום שנוהגת גם בחולין וא"כ לכאורה מוכח שאין צריך שחיטה כלל מדין קדשים, ולפי זה באמת יועיל קרבן בן פקועה והדם יזרוק על ידי שיהרוג הבן פקועה, ויוציא דמה ויזרקנו על

המזבח, אכן בתולדת אדם לר' זלמן, הביא שם, שבמדבר היה שחיטה עבודה ופסולה בזרים, משום שבמדבר לא היה בחולין צורך לשחיטה הרי שבמקום שאין בחולין שחיטה מ"מ בקדשים צריך וא"כ הא תינתן במדבר שלא היה צריך שחיטה, אבל מ"מ היה מציאות שחיטה, שעל ידי השחיטה יצאת מידי אבר מן החי, אבל בבן פקועה שאין צריך שחיטה כלל גם לא להוציא מידי אבר מן החי, צריך עיון אם יועיל בקדשים, הן אמת שלכאורה דברי ר' זלמן סותרים לתוס' שהבאנו.

ויש לדחוק שאף שבאמת קדשים צריכים שחיטה מכח קדשים, מ"מ כיון שגם חולין צריך שחיטה, כל שכשר לחולין כשר גם לקדשים וצ"ע, ודומה שדברו משחיטת פרו של אהרן ביוהכ"פ, אם כשר בזר, ותלוי במה שדברנו.

 OTZAR